

רוצה אני אתן, והערבון הוא שתלך להרב יהונתן עמי והוא יפרע לך. וכשאמר לו הרב יהונתן לקח אותו, והלכו והגיעו לעיר הרב יהונתן בלילה. והוא יושב - ונכנס עליו, וכשהכירו נרתע הרב ואמר לו על מה באת? וספר לו הת"ח כל הענין ונתמלא הרב חימה, והיה זה המעשה יום שלישי והשתיק הרב הדבר עד ליל חמישי. ויכריזו בבתי הכנסת באלטונא ובכל בנותיה, שמחר - כל בני העיר יעשו תענית מקטנם ועד גדולם כצום של יום הכפורים. והעמיד תוקעים, וכל היום אומרים ויעבור, ותוקע. ובעת המנחה - ותפתח אותה העיר אשר היה בה המעשה את פיה, ותרד כל העיר וכל אשר בתוכה וכל ממונם חיים שאולה, ותבלעמו ארץ כמעשה קרח.

בן שמעתי מהחכם השלם המקובל כה"ר יהודה ביבאס ס"ט, נכדו של מהר"י הלוי שנפטר ביום שנת התקס"ד [=1804]. (ולקמן סי')

מקורות והערות

ב. מי הוא ר' יהודה ביבאס, ומי הוא סבו מהר"י הלוי שנפטר ביום? לא הודיענו האבר"ך.

והנה, בספר תולדות חכמי תונס [עמ' פג'] סקר יכ"ן את שמות האישים שהוזכרו במעשה צדיקים על שתי מהדורותיו, ושם כתב בשם האבר"ך: "שמעתי מהחכם ושלם החסיד המקובל הבחור כמה"ר יהודה ביבאס נכדו של הרב יהודה הלוי שנפטר ביום שנת התקס"ד בלכתו מליוורנו לארץ ישראל".

ובכן, המילים הבודדות שהוסיף יכ"ן מדבריו של האבר"ך, נותנות לנו אפשרות לברר במי מדובר כי עתה ידענו את שמו, וגם שהיה בדרכו לארץ ישראל, ולברר מזה את לפי חניכת נכדו מסתבר כי הסב היה מחכמי המערב.

ובהיותי בזה, מצאתי בקונטרס "קיצור זכרון מעשיות ונסים" להחיד"א [ספר החיד"א דף קד'] שלוש מעשיות שרשם החיד"א מפיו של חכם בשם - הרב יאודה הלוי, אב"ד טיטואן!

ואח"כ ראיתי בספר נר המערב [רעא - רעג], כי ר' יהודה הלוי אכן היה אישיות מוכרת בחוגי הרבנים בטיטואן, הוא נולד שם בשלהי המאה החמישית ובשנת תק"י [1750] נשא לאישה בת לאחת המשפחות המכובדות והחשובות בטיטואן. בשנת תקמ"ה יצא מן העיר שלא על מנת לחזור כי רצה לעלות לארץ ישראל, אמנם בצאתו עבר דרך

גיבראלטאר והתישב שם כחמש שנים ואף קבע לו שם ישיבה והרביץ תורה בתלמידים. בשנת תקנ"ג נסע לאלג'יר ושוב בשנת תקנ"ז הריחו נמצא בליוורנו. וסיים הרי"מ טולידאנו שם: "ולפי הנראה ברור כי אח"כ שב לגיבראלטאר ויבלה בה את שארית ימיו" - אולם דבריו אלה הגם בגדר השערה וניחוש ואינם נכונים, מדוע? משום שבראות הרי"מ טולידאנו כי מאז שנת תקנ"ז נעלמו עקבותיו של מהר"י הלוי, שיער בדעתו שהוא שם פעמיו חזרה לגיבראלטאר. אמנם העובדות שונות - מהר"י הלוי עז היה רצונו לעלות לארץ ישראל, וכבר שתיים עשרה שנים קודם לכן, קם ועשה מעשה לצאת מעירו, ולשם כך אפי' שינה את כתובת אשתו [עיין שו"ת "זכות אבות" דף ט' ע"א]. ואם בשנת תקנ"ז מוצאים אנו אותו בליוורנו עיר הנמל המפורסמת - אות היא כי רצה להגשים את מאווי נפשו, ואכן עלה על אוניה המפליגה לעבר ארץ ישראל, אלא שנטרפה לו השעה והוא נפטר בדרכו.

אחר זמן הראני הרה"ג שלמה דיין שליט"א, כי החיד"א בשו"ת "יוסף אומץ" סי' מג' התכתב עם ר' יהודה הלוי אב"ד טטואן ועם חתנו ר' שמואל ביבאס - הוא אביו של ר' יהודה ביבאס דגן - וכל הרואה שם בדברי החיד"א את התארים אשר הוא קושר לראש החתן וחמיו - יעמוד נרעש ונפעם ויבין את גדולתם, כי החיד"א כמעט ומתבטל בפניהם.